

Huotarinen Heini

21.1.2026

E-kirje: Euroopan parlamentin päätöslauselma ehdotukseksi EU:n vaalisäädöksen muuttamisesta siten, että parlamentin jäsen voisi raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen valtuuttaa toisen jäsenen äänestämään puolestaan parlamentin täysistunnossa

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan parlamentti hyväksyi täysistunnossaan 13.11.2025 päätöslauselman (2025/2195(INL), jossa se ehdottaa Euroopan unionin neuvostolle, että europarlamenttivaalien toimittamista koskevaa Euroopan unionin vaalisäädöstä (76/787/EHTY, ETY, Euratom, myöhemmin vaalisäädös) muutettaisiin kohdennetusti siten, että parlamentin jäsenet voivat valtakirjalla siirtää toiselle jäsenelle oikeutensa äänestää täysistunnossa raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen.

Euroopan parlamentin toiveena on asian mahdollisimman nopea käsittely. Vaalisäädöksen muuttaminen edellyttää kuitenkin neuvoston yksimielisyyttä ja jäsenvaltioiden kansallisia ratifiointeja. Neuvoston pääsihteeri on jakanut Euroopan parlamentin päätöslauselman liitteineen jäsenvaltioille 14.11.2025 asiakirjana 15210/25. Asian käsittely on aloitettu neuvoston yleisten asioiden työryhmässä 19. marraskuuta sekä 5. ja 11. joulukuuta 2025. Keskusteluissa on käyty läpi valtakirjaäänestyksen käytännön toteuttamisvaihtoehtoja ja luotettavuutta. Ehdotukseen on suhtauduttu pääosin positiivisesti, mutta myös näkemyksiä valtakirjaäänestyksen perustuslaillisista esteistä jäsenvaltioissa on nostettu esiin.

Suomen kanta

Suomi on pitänyt EU:n vaalisäädöstä koskevissa keskusteluissa tärkeänä vahvistaa EU-asioista käytävää demokraattista keskustelua, edistää europarlamenttivaalien äänestysaktiivisuutta ja vaalien tunnettavuutta sekä lujittaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaaleissa.

Suomi korostaa vaali- ja puoluelainsäädännön osalta valtiosääntöisten perinteiden kunnioittamista ja jatkuvuutta. Tästä syystä neuvottelujen kuluessa paras vaihtoehto olisi löytää yhteisymmärrys lakiteknisesti kestävämmästä tavasta toteuttaa europarlamentaarikkojen vanhempainvapaita kuin pistemäinen Euroopan parlamentin sisäiseen työskentelyyn kohdistuva vaalisäädöksen muutos.

Suomi katsoo, että Euroopan parlamentin jäsenten perhevapaajärjestelyistä tulisi vaalisäädöksen sijaan ensisijaisesti säännellä päätöksessä (2005/684) parlamentin jäsenten asemaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja toissijaisesti parlamentin työjärjestyksessä.

Suomi pitää nykyisen ehdotuksen hyväksymistä mahdollisena, mutta suhtautuu avoimesti myös muihin tapoihin ratkaista jäsenten perhe- ja sairauspoissaolojen sijaistuskysymykset esimerkiksi siirtämällä ne vaalisäädöksen määräykset, jotka eivät liity vaalien toimittamiseen, päätökseen (2005/684) parlamentin jäsenten asemaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta.

Pääasiallinen sisältö

Nykyisellään vaalisäädöksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että Euroopan parlamentin jäsenet äänestävät yksilöllisesti ja henkilökohtaisesti. Heitä eivät sido mitkään ohjeet eikä heidän edustajantoimensa ole sidottu toimintaohjeisiin.

Päätöslauselmassa ehdotetaan tähän kohtaan uuden alakohdan lisäämistä seuraavasti: ”Poiketen siitä, mitä ensimmäisessä alakohdassa säädetään, raskaana oleva tai synnyttänyt jäsen voi antaa toisen jäsenen äänestää puolestaan valtakirjalla enintään kolmen kuukauden ajan ennen laskettua aikaa ja enintään kuuden kuukauden ajan synnytyksen jälkeen.”.

Vaalisäädöksen 6 artiklan 1 kohta ja nyt ehdotettu muutos eivät varsinaisesti liity ehdotuksen oikeusperustana olevassa SEUT 223 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun vaalien toimittamiseen. Kyse on ennemminkin SEUT 223 artiklan 2 kohdan mukaisesta parlamentin jäsenten tehtäviä ja velvollisuuksia koskevista säännöistä ja yleisistä ehdoista, jotka olisi mahdollista hyväksyä kevyemmässä menettelyssä neuvoston määräenemmistöllä ja ilman jäsenvaltioiden kansallisia ratifiointeja.

Koska vaalisäädökseen on aikanaan päätetty sisällyttää 6 artiklan 1 kohdan mukainen vaaleissa saadun valtuutuksen käyttöä koskeva määräys, on vaalisäädöksen avaaminen tarpeen myös nyt ehdotetun muutoksen aikaansaamiseksi. Mahdollisten myöhempien muutostarpeiden (kuten esimerkiksi soveltamisalan laajentaminen vanhempainvapaalla olevaan puolisoon) varalta tarkoituksenmukaisinta olisi siirtää ne vaalisäädöksen määräykset, jotka eivät liity vaalien toimittamiseen päätökseen (2005/684) parlamentin jäsenten asemaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta. Näin vaaleissa saadun valtuutuksen käyttämisestä sekä jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia sääntöjä voitaisiin jatkossa tarvittaessa muuttaa tai täsmentää kevyemmässä, mutta yhä neuvoston suostumusta edellyttävässä menettelyssä. Kyseinen päätös sisältää jo nyt vaalisäädöksen 6 artiklan 1 kohtaa vastaavan päällekkäisen määräyksen, joten myös päätöstä on muutettava ehdotetun muutoksen toteuttamiseksi.

Nyt ehdotettu muutos jää myös varsin yleiselle tasolle. Se antaa näin ollen parlamentille mahdollisuuden ja tiettyä harkintavaltaa täsmentää työjärjestyksessään esimerkiksi valtuutuksen antamiseen liittyviä menettelysääntöjä tai muita ehtoja. Työryhmäkäsittelyn aikana tultaneen käymään keskustelua sekä yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeesta että ehdotuksen henkilöllisen soveltamisalan laajentamisesta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Säädösehdotuksen oikeusperustaksi ehdotetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 223 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan Euroopan parlamentti laatii esityksen tarvittavista säännöksistä jäsentensä yleisten ja välittömien vaalien toimittamiseksi yhdenmukaista menettelyä noudattaen kaikissa jäsenvaltioissa tai kaikille jäsenvaltioille yhteisten periaatteiden mukaisesti. Neuvosto vahvistaa tarvittavat säännökset yksimielisesti erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän. Säännökset tulevat voimaan, kun jokainen jäsenvaltio on ne hyväksynyt valtiosääntönsä mukaisesti.

Edellä kohdassa Pääasiallinen sisältö selostetun mukaisesti vaalisäädöksen avaaminen on välttämätöntä nyt ehdotetun muutoksen toteuttamiseksi. Valtioneuvosto pitää näin ollen ehdotettua oikeusperustaa asianmukaisena, mutta kiinnittää huomiota muistiossa tarkemmin esitettyihin näkemyksiin muista toteuttamisvaihtoehdoista.

Valtioneuvosto pitää ehdotuksia toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen mukaisina.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola totesi puheenvuorossaan 26.6.2025 Eurooppa-neuvostolle, että Euroopan parlamentti aikoo esittää EU:n vaalisäädökseen kohdennetun tarkistuksen, jonka tavoitteena on antaa raskaana oleville tai juuri synnyttäneille Euroopan parlamentin naisjäsenille mahdollisuus valtuuttaa toinen jäsen äänestämään puolestaan.

Parlamentin päätöslauselmaa on valmisteltu perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasioiden valiokunnassa (AFCO). Esittelijäksi nimettiin 23.9.2025 espanjalainen Juan Fernando López Aguilar (S&D). Aihetta koskeva mietintö (A10-0214/2025) hyväksyttiin AFCO-valiokunnassa 4.11.2025. Parlamentin päätöslauselma (P10_TA(2025)0257) hyväksyttiin täysistunnossa 13.11.2025 lähes yksimielisesti (äänin 605 puolesta, 30 vastaan ja 5 tyhjää).

Kansallinen valmistelu

Institutionaalisten kysymysten jaoston kirjallinen menettely 16.-18.12.2025.

Eduskuntakäsittely

EU:n vaalisäädöksen muuttaminen on ollut esillä eduskunnassa vuonna 2022 käsiteltäessä nykyisen vaalisäädöksen korvaamista koskevaa Euroopan parlamentin päätöslauselmaa (U 64/2022 vp, SuVL 13/2022 vp). Parlamentin 3.5.2022 antama päätöslauselma sisälsi hyvin laajoja muutosehdotuksia europarlamenttivaalien vaaliprosessiin, kuten yhteisen vaalipäivän sekä ylikansallisten ehdokaslistojen ja ns. kärkiehdokkaiden käyttöönoton. Ehdotuksen käsittely neuvostossa ei ole edennyt.

Parlamentin 13.11.2025 antamassa päätöslauselmassa on kyse erillisestä, yksittäisestä muutosehdotuksesta tällä hetkellä voimassa olevaan EU:n vaalisäädökseen.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksella ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Vertailukohtana todettakoon, että eduskunnassa ei ole käytössä mahdollisuutta sijaisjärjestelyihin täysistunnossa äänestämisen osalta, vaan vaikka kansanedustaja voi saada

vapautuksen valiokuntatyöstä perhevapaan ajaksi, täysistunnossa äänestäminen edellyttää saapumista paikalle perhe- tai sairausvapaasta huolimatta.

Europarlamenttivaalit kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n nojalla valtakunnan toimivaltaan.

Ehdotuksessa ei esitetä tehtäväksi muutoksia jäsenvaltioiden nykyisiin paikkamääriin Euroopan parlamentissa. Ahvenanmaan maakuntahallitus on useasti ilmaissut tarpeen saada Ahvenanmaalle oma paikka Euroopan parlamenttiin (muun muassa lausunto 29.2.2012/ÄLR/2012/1452). Asiaa on käsitelty tarkemmin kirjelmässä U 64/2022 vp.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n nykyistä vaalisäädöstä muutettiin vuonna 2018 neuvoston päätöksellä 2018/994 ja se saatettiin Suomessa voimaan lailla 1224/2018. Muutokset olivat Suomen kannalta niin pieniä, ettei niiden johdosta ollut tarvetta muuttaa vaalilakia (714/1998). Muutokset eivät kuitenkaan ole tulleet voimaan, koska yksi jäsenvaltio on toistaiseksi jättänyt ne ratifioimatta.

Asiakirjat

15210/25
P10_TA(2025)0257

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heini Huotarinen, OM, 02951 50003
Anna Pohjalainen, OM
Heli Siivola, VNK
Johannes Leppo, VNK

VAHVA-tunnus

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite